

«NOTLU TİCARET ve İHTİSAS MUHASEBELERİ»

Yazan : *Ch. Lejeune*. Çeviren : *Cahit Arat*
(Akın Matbaacılık Ltd. Ort. - Ankara 1956)

Maliye Vekâleti eski Hesap Uzmanlarından Cahit Arat, klâsik Fransız muhasebe müelliflerinden Charles Lejeune'ün tanınmış bir eserini dilimize çevirmiş bulunmaktadır. Adı geçen Fransız yazarının kaleme aldığı bir seri muhasebe kitabından üçüncüsünü teşkil eden «Ticaret ve ihtisas muhasebeleri», uzun yıllar Fransa'da ve bazı kıt'a Avrupası memleketlerinde ana ders kitaplarından biri olarak büyük bir rağbet görmüştür. Bu şekilde mühim bir eseri dilimize nakletmekle mütercimim meslek mensuplarına ve muhasebenin çeşitli ihtisas dallarını yeni öğrenmek durumunda bulunanlara büyük bir hizmet ifa eylediği muhakkaktır. Bu mesaisinden dolayı kendisini tebrik etmek isteriz.

Adı geçen eser tercüme edilirken, hususile Fransız tatbikat hayatını alâkadar eden kısımlar Türkçe metne alınmamıştır. Buna mukabil, mütercim, Türk mevzuatı ile alâkalı çeşitli hükümleri sayfa altı notları halinde metne ilâve etmek suretiyle Türkçe tercümenin vuzuh kazanmasına yardım etmiştir.

«Notlu Ticaret ve İhtisas Muhasebeleri» isimli tercüme eser, 411 sayfalık bir hacme sahibolup mütercimim önsözü ile müellifin giriş mahiyetindeki izahlarını ve sayısı onaltıyı bulan bölümleri, muhasebe problemlerini ve gine mütercim tarafından kaleme alınmış sayfa altı notları alfabetik fihristini ihtiva eylemektedir.

Kitabın ilk bölümünde, genel olarak bir teşebbüsün kurulması ile alâkalı iktisadi, hukuki, mali ve teknik meseleler izah edilmekte; bilhassa işletme ekonomisinin ticari teşebbüslerin kuruluşuna dair prensipleri ana hatlarıyla anlatılmaktadır.

Bu şekilde okuyucuya iktisadî bir teşebbüsün mahiyet ve bünyesi hakkında umumî bir fikir verildikten sonra ikinci ve üçüncü bölümlerde Şirketler Muhasebesi ele alınmaktadır. İkinci bölümde, sırasıyla Kollektif, Adî Komandit, Eshamlı Komandit, Anonim, Limited ve Koope-ratif Şirketlere ait kuruluş, işleyiş, kâr tevzii muhasebeleri izah edilmekte; yevmiye ve defteri kebir maddeleri halinde mevzuların izahı yapıl-

maktadır. Üçüncü bölüm ise, ikinci bölümdeki ticaret şirketleri dışında kalan ve yeni Ticaret Kanunumuzla «adî şirket» statüsüne tâbi tutulmuş olan hususî şirket nev'inin kuruluş, işleyiş ve netice muhasebelerine ait kayıtları ve bunların izahını ihtiva eylemektedir.

Dördüncü bölüm, diğer bir ihtisas muhasebesinden, yani Sanayi Muhasebesinden bahsetmektedir. Bu bölümde, sanayi işletmeleri ve maliyet masrafları konusunda umumî bilgiler verildikten sonra muhasebe tekniğinin izahına geçilmektedir. Ham madde tedariki, ham madde giriş ve çıkışlarının takibi, ambar kayıtları kısaca belirtilmekte; imalât hesabının mahiyet ve tarifi ortaya konduktan sonra işçilik masraflarının muhasebeleştirilmesi işine geçilmektedir. Aynı bölümde, döküntü ve tâlî maddelerin vaziyeti; mamul maddeler hesabı; mamuller satış hesabı gine kısaca tarif edildikten sonra umumî masraflar meselesi ve bunların tevzi usulleri ele alınmıştır. İhtiyat ve karşılıklar, dolayısıyla da amortisman karşılıkları mevzuunun, yine ana hatlarıyla izahından sonra dördüncü bölüme nihayet verildiğini görüyoruz. Sanayi muhasebesini, klâsik esaslara göre anlatan bu bölüm, bol sayıda kemmi misâl vermek ve bunları yevmiye ve defteri kebir maddeleri halinde göstermek suretiyle okuyucuya bu çok mühim ihtisas muhasebesi hakkında temel bilgileri temine çalışmaktadır.

Kitabın beşinci bölümü, komisyoncuların muhasebesini anlatmaktadır. Bilhassa, ithalât ve ihracat komisyonculuğu yapanlara has muhasebe kayıtlarından en mühimlerine yer verilmiş bulunmaktadır.

Altıncı bölüm kısaca, ticaret borsalarından ve bu borsalarda çalışanların muhasebe kayıtlarından bahsetmektedir. Borsa muamelelerine ait teknik bazı terimler izah edildikten sonra bu muamelelerin muhasebedeki izleri gösterilmektedir.

Yedinci bölümde, Banka Muhasebesi ele alınmıştır. İlk olarak, bankanın tarif ve neveleri, faydaları izah edilmekte; müteakiben de bellibaşlı banka muameleleri ele alınmaktadır. Böylece, adı geçen banka muamelelerinin muhasebe kayıtlarına geçilmekte; muhasebeye ait izahlar, etraflı bir monografi çözümüyle de itmam edilmiş bulunmaktadır.

Sekizinci bölüm, kısa bir şekilde ve sadece ana hatları ile Umumî Mağazalar muhasebesini anlatmaktadır.

Eserin dokuzuncu bölümü, Sigorta Muhasebesinin izahına tahsis edilmiştir. Gene, sigorta işletmeciliği ve başlıca sigorta muameleleri anlatıldıktan sonra sigorta muhasebesinin izahına geçilmektedir. Verilen kemmi misâller yardımıyla bu ihtisas muhasebesinin izahı ve anlaşılması kolaylaştırılmış bulunmaktadır.

Onuncu bölümde, Deniz Nakliyat İşlemeciliğine ait muhasebe kayıtlarının hususiyetleri anlatılmıştır.

Kitabın onbirinci bölümü, Ziraat Muhasebesinin ana hatlarıyla izahına tahsis edilmiştir.

Onikinci bölüm, Otel Muhasebesini anlatmağa çalışmaktadır. Memleketimiz için oldukça yeni bir iktisadî faaliyet dalı teşkil eden otel işletmeciliğine ait muhasebe, diğer ihtisas muhasebelerine nazaran bir hayli teferruatlı şekilde izah edilmiştir.

Onüçüncü bölüm, müteaddit şubeleri bulunan büyük bir teşebbüste, merkez ile şubeler arasındaki karşılıklı muhasebe kayıtlarının mahiyeti ile işleyiş şekillerini ele almaktadır. Şubelerin yabancı memleketlerde faaliyet göstermesi halinde ne gibi kambiyo kayıtlarına lüzum hasıl olacağı hususu da ayrıca belirtilmiştir.

Kitabın ondördüncü bölümü, ferdî teşebbüslerle şirket halindeki teşebbüslerin tasfiye ve füzyon muamelelerinin ne şekilde muhasebeleştirilebileceklerini anlatmaktadır. Aynı bölümde, ayrıca şirketlerin şekil değiştirmeleri ve bu değişikliklerle alakalı muhasebe kayıtları da incelenmektedir.

Onbeşinci bölüm, basit bir muhasebeden, muzaaf usulle tutulan bir muhasebeye geçişin izahını, kısa bir kemmi misâlle yapmaktadır.

Onaltıncı bölümde, Bilânço tahlil ve tefsiri meseleleri ele alınmıştır. Müteaddit kemmi misâller de serdeylemek suretiyle bilânçoların hangi esaslar dahilinde analize tâbi tutulacağı; bu tahlil ameliyesinden nasıl hüküm çıkarılacağı etraflı bir şekilde anlatılmıştır.

Kitabın son kısmında ise, her bölümle alakalı ve sayıları sekseni aşan müteaddit muhasebe problemleri yer almış bulunmaktadır. Problemlerin bir kısmı orijinal, yani müellifin malıdır; diğer bir kısmı ise, Fransa'da yapılmakta olan çeşitli meslekî imtihan sualleri ile sair Fransız müelliflerinin kaleme aldıkları problemlerden ibarettir.

Mütercimin sayfa altı notlarının bulunuşunu kolaylaştırmak gayesiyle kitap sonuna ilâve ettiği alfabetik fihrist de takdire şayan bir teşebbüştür. Mühim hususiyetlerinden başlıcalarını izaha çalıştığımız «Notlu Ticaret ve İhtisas Muhasebeleri» isimli kitap, çeşitli ve herbiri müstakil bir kitaba mevzu teşkil edebilecek genişlikteki konulara, asgarî ölçüde de olsa temasa muvaffak olmuştur. Eserin, diğer zikre şayan mühim bir vasfı da *klâsik* bir hüviyet taşımakta oluşudur. Temas edilen ihtisas muhasebelerinden bir kısmında, müellifin mensup bulunduğu

memleket de dahil, geniş ve çok mühim terakkiler kaydedildiği, modern bir takım görüş ve usullerin meydana çıktığı da bir vakıadır.

Yabancı dilde yazılmış ve teknik mahiyet taşıyan bir eserin türkçeye çevrilmesindeki güçlük, bu işlerle uğraşan herkesin malûmudur. Cahit Arat, adıgeçen eseri dilimize çevirmekle hakikaten büyük bir sabır ve titiz bir çalışma isteyen mühim bir iş başarmıştır. Kendisini bu muvaffakiyetinden dolayı bir kere daha tebrik eder; «Notlu Ticaret ve İhtisas muhasebeleri» isimli eseri, bu konularla alâkalı nazariyatçı ve tatbikatçılarımıza; muhterem meslekdaşlarımızla talebe arkadaşlarımıza tavsiye ederiz.

Doç. Dr. Cumhuri FERMAN

SIYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ YAYINLARI

Yayın No.	Müellifi	Kitabın Adı	Fiyatı Krş.
1	(*) Hüseyin Avni Göktürk	Miras Hukuku	190
2	Cezmi Erçin	Bütçe Nazariyatı Ve Tatbikatı	125
3	(*) Ethem Menemencioğlu	Devletler Umumi Hukuku C — I	230
3	Ethem Menemencioğlu	Devletler Umumi Hukuku C — II	150
4	(*) H. Atıf Kuyucak	Ticaret Hukuku	200
5	(*) H. Atıf Kuyucak	Muhasebe Prensipleri	300
7	(*) H. Atıf Kuyucak	Para Ve Banka C — I	300
8	Celâl Aybar	İstatistik Dersleri	165
9	(*) Adolf Merki (B. T. Şaman)	Umumi İdare Hukuku	300
10	(*) Ali Fuat Başgil	Ana Hukuku Dersleri	350
11	(*) Z. M. Alsan	Devletler Hukuku Dersleri	750
12	(*) Ernst Reuter	Komün Bilgisi	200
14	(*) Aziz Köklü	Türkiyede Para Meseleleri	250
15	(*) H. Avni Göktürk	Türk Medeni Hukuku C — 2	600
15	(*) H. Avni Göktürk	Türk Medeni Hukuku I. Kitap	485
16	(*) Fehmi Yavuz	Köy İdaremizin Maliyesi	200
18	(*) Turhan Feyzioğlu	İdare Hukukunda Emprevizyon Nazariyesi	150
19— 1	(*) Turhan Feyzioğlu	Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Kazai Murakabesi	550
20— 2	(*) İ. H. Karafakih	Hukuk Mahkemeleri Usulü	470
21— 3	(*) Fehmi Yavuz	Ankara'nın İmarı Ve Şehirciliğimiz	200
22— 4	(*) İ. H. Görelî	İl İdaresi	600
23— 5	Z. M. Alsan	Müşterek Emniyet Problemi	110
24— 6	Sadun Aren	Veraset Vergisi Üzerinde Bir Deneme	260
25— 7	Arif Payashioğlu	Siyasi Partiler	200
26— 8	(*) Yavuz Abadan	Amme Hukuku Ve Devlet Nazariyeleri	700
27— 9	Seha L. Meray	Milli Yetki Meselesi	330
28— 10	(*) Kudret Ayiter	Medeni Hukukta Tasarruf Muameleleri	270
29— 11	Z. M. Alsan	Silâhsızlanma Problemi	180
30— 12	(*) Ahmet Şükrü Esmer	Siyasi Tarih 1919 — 1939	500
31— 13	Fehmi Yavuz	Şehircilik Ders Kitabı	330
32— 14	Bahri Savcı	İnsan Hakları	600
33— 15	A. Suat Bilge	Tebanın Yabancı Memleketlerde Diplomatik Himayesi	250
34— 16	(*) Fahir A. Armaoğlu	Seçim Sistemleri	300
35— 17	Erwin Graue	İktisat Ders Notları II Fasikül	200
	(Nejat Bengül)	Devlet Şûrası	600
36— 18	İ. H. Görelî	Sosyal Güvenlik ve Türk İşçi Sigortaları	300
37— 19	Cahit Talas	Maliye Ders Notları I. Fasikül	350
38— 20	Roy G. Blakey - (Reşat Aktan)	Amme İdaresinin Prensipleri	150
40— 42	Marshal E. Dimok (Nermin Abadan)	Bilânço Teorileri	350
41— 23	(*) Cumhuriyet Ferman	Türkiye'de Ziraat Mahsülleri Fiyatı	800
44— 26	Reşat Aktan	Türkiye Cofrağyasının Anahatları	460
45— 27	(*) Hamit Sadi Selen	İçtimai İktisat Dersleri	900
46— 28	(*) Cahit Talas	Personel İdaresinde Beşeri Münasebetler	500
47— 29	(*) Cemal Mihçioğlu	Türkiye Cumhuriyetinde Lâiklik	500
48— 30	(*) Bülent Daver	Teşrii Faaliyetinden Dolayı Devletlerin Hukukî Mesuliyeti	250
49— 31	(*) Cemal Aygen	Halk Efkârı	400
50— 32	Nermin Abadan	İşkân Ve Şehircilik Haftası Konferansları	350
51— 33	Şehircilik Ens.	Araştırma El Kitabı	100
52— 34	E. Kurnow - (S. Aren)	XIX. Asır Avrupasında Anayasa Hareketleri	200
53— 35	G. H. Flanz (Ş. Mardin)	Türkiye'de Bütçe'nin Hazırlanışı	175
	(*) (N. Erder), (A. Sinanoğlu)	Seçimler Ve Oy Verme Üzerinde Yapılan Araştırmalarda Kullanılan Metodlar	200
54— 36	E. Kurnow - S. Aren	An Outline of Turkish Provincial and Local Government	150
57— 39	Arif T. Payashioğlu		
58— 40	(*) A. Gervine		

Yayın No.	Müellifi	Kitabın Adı	Fiyatı Kırş.
59—41	S. K. Obut	Türk Hukukunda Yabancı Hakiki Ve Hük- Şahısların Aynı Haklardan İstifadesi	400
63—45	Ernest Kurnow	The Turkish Budgetary Process	250
65—47	Fehmi Yavuz	Şehirciliğimiz hakkında Mukayeseli Ra- porlar	200
1	A. T. J. Matthews	Emergent Turkish Administrations	560
1	A. T. J. Matthews (Nermin Abadan)	Yetişen Türk İdarecileri	500
69—51	İbrahim Öğretmen - F. Ya- vuz	Ankara'da 158 gece kondu	110
70—52	Akif Enginay	Mukayeseli Bütçe	300
71—53	Hans Freyer - N. Abadan	Sosyolojiye Giriş	500
72—54	Cahit Talas	Sendika Hürriyeti	120
73—55	A Corvine - L. Barber	Organizations and Functions of Turkish Ministries	700
74—56	Dr. Fahir Armaoğlu	Amerikan - Japon Münasebetlerinin On Yılı (1931 - 1941)	575
75—57	Dr. Şeref Gözübüyük - Dr. Suna Kili	Türk Anayasa Metinleri	500
76—58	Dr. İsmail Türk	İktisadi Gayeli Mali Yardımlar	1050
77—59	Müşterek Yayın	Kaza ve Vilâyet İdaresi Üzerinde Bir Araş- tırma	800
78—60	S. Gözübüyük - Z. Sezgin	1924 Anayasası hakkındaki Meclis görüş- meleri	1000
79—61	Şehircilik Enstitüsü	İkinci İskân ve Şehircilik Haftası Kon- feransları	600

MÜŞTEREK TERCÜMELER SERİSİ

1	J. D. Millet (M. Soysal)	Devlet Plânlarının Hazırlanması	120
2	D. C. Stone (M. Soysal)	İktisadi Gelişme Programlarının yürütül- mesi için Millî Teşkilâtlanma	120
3	L. D. White (A. T. Payaşlı- oğlu - R. Toluner)	Amme İdaresine Giriş	230

SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ DERGİSİ

Cilt	Sayı	Fiyatı Kırş.	Cilt	Sayı	Fiyatı Kırş.
1 (*)	1	250	9	2	250
1 (*)	2	250	9	3	250
1	3	250	9	4	250
1	4	250	10	1	250
2	1-2	500	10	2	250
2 (*)	3-4	500	10	3	250
3 (*)	1-2	500	10	4	250
3 (*)	3-4	500	11	1	250
4	1-4	1000	11	2	250
5	1-4	300	11	3	1000
6	1-4	400	11	4	400
7	1-4	575	12	1	450
8	1-4	425	12	2	350
9	1	250	12	3	500
			12 (*)	4	1250

(*) İşaretli Kitapların mevcudu kalmamıştır Diğerleri Fakülte Kütüphanesi ile müellif-
lerinden veya Millî Eğitim Vekâleti Yayın evlerinden satın alınabilir.

Fakülte Dergisinin senelik abone bedeli 50 T.L. sıdır.

MALİYE ENSTİTÜSÜ YAYINLARI

Yayın		Müellifi	Kitabın Adı	Fiyatı Krs.
No.	Ens. No.			
39—21	1	Maliye Ens.	Türkiyede Zirai Makinalaşma	400
42—25	2	Cahit Talas	Avrupa Memleketlerinde Kira Politikası ...	120
45—27	3	İ. H. Ülkümen	Amme Maliyesi	175
49—31	4	Rıza Turgay	Federal Almanyada Merkez Bankacılığı ...	75
51—53	5	Bedrettin Seyhan	Garbi Almanyada Federal Cumhuriyetinde İstihlak Vergileri	100
55—37	6	Gıyas Akdeniz	Vergi Bakımından Gelir	40
56—38	7	Louis Pommery		
		C. Talas	Yeni Zamanların İktisat Tarihi	700
62—42	8	Abraham Mey (Cumhur Ferman)	Türk Devlet Muhasebesi Üzerinde	
61—43	8	Akif Erginay	Düşünceler	75
			İstihdam Ve Gelir Hakkında 1955-64 Arası 10 Yıllık İtalyan Gelişme Programı	225
63—45	9	H. Laufenburger (Turgut Omay)	Mukayeseli Bütçeler	225
64—46	10	Nazif Oker	Türk Vergi Sisteminin Anahatları	225
66—48	11	G. Jèze	Maliye İlmî	870
68—50	13	Richard Stone (Çeviren- ler: S. Aren A. Karaos- manoğlu, Nejat Bengül) ...	Sosyal Hesaplar ve İktisadi Modeller	200